

J. Heiden Photography

سفر به هزار تومی کتاب

(نکاتی درباره تشویق کودکان به کتاب خوانی برای معلمان)

تهیه کنندگان:

هاجر لاله پرور

صدیقه ترابی

• بگذارید دانش آموزان تان ببینند که شما کتاب می خوانید!

اگر می خواهید دانش آموزان تان را کتاب خوان تربیت کنید، خودتان باید مطالعه کنید! اگر وقت بگذارید و کتاب بخوانید به طور غیر مستقیم به آن ها می گوید که خواندن مهم است؛ اما اگر برایشان سخنرانی کنید و آنها را پند و اندرز دهید ممکن است نتوانید به راحتی این پیام را منتقل کنید. فراموش نکنید یک معلم خوب، ابتدا دانش آموز خوبی است!

• نشان دهید که چگونه و چرا کتاب می خوانید.

از دغدغه های زندگی روزمره تان و ارتباط آن با خواندن برای آنها بگویید؛ مثلاً می توانید بگویید: «باغچه ی کوچکی جلوی درب حیاط خانه مان است. فکر کردم شاید بتوانم با سرسبز کردنش صفایی به کوچه و خانه مان بدهم و همسایه هایمان را هم خوشحال کنم. این کتاب را در کتابخانه ی مدرسه پیدا کردم، یک فصلش در مورد باغبانی است، مثل این که ... شاید بتوانیم باغچه ای هم در مدرسه داشته باشیم؛ نظر شما چیست؟! از کجا شروع کنیم؟»

ممکن است بچه ها به سختی بتوانند بین خواندن و فعالیت های روزمره ی خود ارتباط برقرار کنند، به خصوص اگر خواندن را صرفاً فعالیتی درسی بدانند. همراه کردن برنامه های عملی مثل تهیه ی کاردستی، باغبانی، آشپزی، خرید، آزمایش های علمی و ... همراه با خواندن به رفع این مشکل کمک می کند: برای مثال می توانید در برگه ای عنوان یک فعالیت، هدف و مراحل اجرای آن را به ترتیب نوشته و در اختیار دانش آموزان قرار دهید. در این روش دانش آموزان باید با خواندن و اجرای مرحله به مرحله ی برگه ی فعالیت، کار مورد نظر را انجام دهند. معلم نیز می تواند سؤالاتی در مورد هر مرحله از آن ها بپرسد: «در مرحله ی ۲ شما باید چه کاری انجام دهید؟ فکر می کنید چرا؟ اگر این مرحله را انجام ندهیم چه اتفاقی می افتد؟...» در صورتی که امکان رفتن به مکانی مانند سوپرمارکت را داشتید، موارد زیر را آموزش دهید:

۱. هنگام خرید، موقعیت هایی را که در آن از خواندن استفاده می کنید برشمرید: مثلاً پیدا کردن مغازه، پیدا کردن بخش مورد نظر، انتخاب کالا، توجه به تاریخ مصرف و ...

۲. از آن ها بخواهید مارک های مختلف پودر رخت شویی، ماست، حبوبات و ... را از نظر قیمت، محتویات، وزن و اندازه ی بسته بندی با هم مقایسه کنند و با هم بررسی کنید که کدام جنس برای خرید بهتر است. علاوه بر آن می توان از دانش آموزان خواست که با توجه به ملاک هایی که شما می دهید محصولی را برای خرید انتخاب کنند.

۳. از آن ها بخواهید تعریف کنند که چه چیزهایی را هنگام خرید خوانده اند.

۴. بهتر است ضمن تاکید بر آموزش موارد بالا چیزهای دیگری را هم طی یک بازی وانمودی به آن ها آموزش دهید؛ مثلاً بن هایی به عنوان پول تهیه کنید و در اختیارشان قرار دهید و از آن ها بخواهید خرید کنند و در خریدشان علاوه بر استفاده از دانشی که آموخته اند نکات دیگری را نیز جدی بگیرند. مثل این که وقتی پول محدودی داریم کدام نیازها را در اولویت قرار دهیم یا موقع انتخاب از میان چند جور جنس به جز قیمت و تاریخ تولید و انقضا به چه چیزهای دیگری باید فکر کنیم و ...

شیوه ی درس دادن معلم در تشویق بچه ها به خواندن خیلی مؤثر است. مثلاً می توان برای تشویق دانش آموزان به مطالعه، تدریس بخش هایی از درس را به صورت ارائه ی سمینار بر عهده ی دانش آموزان گذاشت، در حین درس پرسش های اساسی و خوب مطرح کرد، معرفی کتاب داشت یا برای هر فصلی معمای مشخص کرد. علاوه بر آن معلم می تواند طرح درس داشته باشد و این طرح درس شامل معما، کویز و ... نیز باشد و آنها را سر کلاس ارائه بدهد. مطرح کردن مباحثی مانند تاریخ علم یا گفتن داستانی از یک دانشمند یا یک واقعه ی علمی در کلاس درس باعث می شود بچه ها با وجهه های دیگری از علم نیز آشنا شوند.

• از تجربیات شغلی خود در مورد خواندن به دانش آموزانتان بگویید.

محیط کار بهترین موقعیت را فراهم می‌کند تا به صورت عملی به دانش آموزان نشان دهید که چرا باید خواندن، نوشتن، جمع و تفریق را بیاموزند. خیلی وقت‌ها لازم است مهارتی را بعد از ورود به کار آموخت و استفاده از کتاب‌ها می‌تواند کمک بزرگی در این زمینه باشد. بیشتر بچه‌ها فکر می‌کنند که یادگیری با خوردن زنگ و تعطیل شدن مدرسه تمام می‌شود. برایشان تعریف کنید که چطور هنگام کار چیزهایی می‌آموزید، این به آن‌ها کمک می‌کند تا بهتر بتوانند تجربیات تحصیلی خود را به “زندگی واقعی” ربط دهند. قبل از این کار سؤالاتی را از خود پرسید:

۱. در کار خود چگونه از خواندن استفاده می‌کنم؟

۲. کدام یک از مهارت‌هایی را که قبلاً در مدرسه آموخته‌ام حالا در محل کار استفاده می‌کنم؟ می‌نویسم؟ حساب می‌کنم؟ آیا از مهارت‌های گفتاری و شنیداری استفاده می‌کنم؟ چگونه؟

• خاطراتی از خواندن

خاطرات خود را از خواندن، برای دانش آموزانتان تعریف کنید. البته این خاطرات باید نقش مطالعه در زندگی را به طور مشخصی را نشان دهند. مثلاً خاطره‌ای از خواندن تابلوهای مسیر سفر برای فهمیدن اینکه چقدر به مقصد نزدیک شده‌ایم یا خواندن سر در مغازه‌ها در حین بازی با هم‌کلاسی تا موقع رسیدن به مدرسه و ...

• مصاحبه

پرسش‌هایی را مطرح کرده و از دانش آموزانتان بخواهید تا با اشخاصی که شغل‌های

مختلفی دارند، مصاحبه کنند، سپس گزارشی کوتاه تهیه کرده و آن را در کلاس ارائه دهند. در پایان نیز با جمع‌آوری نتایج مصاحبه‌ها یک کتاب درست کنید و با کمک بچه‌ها برای آن یک اسم مناسب انتخاب کنید.

از قبل به اینکه افرادی با شغل‌های مختلف تا چه حد در دسترس هستند، فکر کنید. شاید برای این کار لازم باشد که از کسی دعوت کنید تا به مدرسه‌تان بیاید و با بچه‌ها را برای بازدید به محل خاصی مانند یک زمین کشاورزی، کارخانه، فروشگاه یا ... ببرد.

• بین کتاب‌ها رابطه برقرار کنید!

اگر موضوع کتابی جالب بود کتاب‌های دیگری با موضوع مشابه آن پیدا کنید یا به دانش آموزان کمک کنید تا از همان نویسنده کتاب‌های دیگری پیدا کنند. چنانچه به لحاظ ادبی یا علمی با کتاب آشنایی کافی دارید، در مورد شیوه‌ی فکر کردن و نوشتن بعضی از نویسندگان با دانش آموزان گفتگو کنید.

• کتاب‌ها را مقایسه کنید!

برای این که مهارت‌های انتقادی دانش آموزانتان را تقویت کنید، از آنها بخواهید کتاب‌هایی را که موضوعی واحد یا شخصیت‌های مشابه دارند، با هم مقایسه و سپس نقد و بررسی کنند. پیش از دادن این تکلیف به دانش آموزان از قبل نمونه‌ای از این نقد و بررسی را به آن‌ها نشان دهید. این نیز بسیار مفید خواهد بود که کتاب‌ها را با موقعیت‌هایی از زندگی روزمره مقایسه کنید و از کتاب همچون پاسخی برای موقعیت مورد نظر استفاده کنید و یا آن را مورد نقد قرار دهید.

• دانش آموزان را تشویق کنید که پاسخ خود را از کتاب بگیرند نه از شما!

- پرسش‌های دانش آموزانتان را تحویل بگیرید، آن‌ها را به کتاب‌های مناسب ارجاع دهید و نسبت به شنیدن پاسخی که آنها در کتاب‌ها می‌یابند، اشتیاق نشان دهید. از آنها بخواهید که پاسخ‌های کتاب را در کلاس بازگو کنند و نشان دهید که پرسش و جست‌وجوی آنها برای شما مهم و باارزش است.
- وقتی با سؤالی از جانب دانش آموزانتان روبه‌رو می‌شوید که جواب آن را نمی‌دانید، شاید بهترین پاسخ این باشد که بگویید: «خب، بیا با هم جوابش را پیدا کنیم!» سپس سراغ منابع لازم بروید و جست‌وجو را به او یاد دهید.

○ در کتابخانه‌تان حتماً باید تعدادی کتاب مرجع مثل لغت‌نامه، تقویم، اطلس، دایرةالمعارف و ... وجود داشته باشد و بایستی طرز استفاده از این کتب را به دانش آموزان خود آموزش دهید. شما می‌توانید با مراجعه به این کتاب‌ها، عادت مراجعه به این کتاب‌های مرجع را در آن‌ها تقویت کنید.

یک روز کتاب خواندم و تمام
زندگی من تغییر کرد.

اورهان پاموک

• زمان و مکان مناسبی را برای مطالعه در کلاس یا کتابخانه فراهم کنید.

○ ساعتی را به عنوان ساعت مطالعه (حتی‌الا مکان با عنوانی جذاب و معنی‌دار) در نظر بگیرید.

○ مکانی را به عنوان محیط مطالعه انتخاب کنید که در آن به اندازه‌ی کافی نور و سکوت وجود داشته باشد.

• برای مطالعه‌ی دانش‌آموزانتان یک دلیل ماجراجویانه فراهم کنید!

بهتر است مطالعه‌ی کتاب‌ها در طول یک ماجرا اتفاق بیفتد:

۱. انگیزه‌هایی برای مطالعه پیدا کنید؛ به عنوان مثال انجام یک تحقیق گروهی در مورد یک مناسبت خاص، فراهم کردن اطلاعات و ابزار لازم برای یک سفر یا گردش علمی و ...

۲. کارگروهی را جدی بگیرید!

کار در گروه فرصت مناسبی برای بحث، گفت‌وگو و تعامل است؛ زمانی را به مطالعه‌ی گروهی بچه‌ها اختصاص دهید. صندلی‌های هر گروه بهتر است به صورت گرد چیده شده باشد. خود معلم نیز می‌تواند عضو یکی از این گروه‌ها باشد و یا به گروه‌های مختلف سر بزند و از روند کار آن‌ها آگاه شود و آن‌ها را راهنمایی کند. در زیر بعضی فعالیت‌های پیشنهادی برای مطالعه‌ی گروهی آمده است:

۱. آن‌ها را به گروه‌هایی تقسیم کنید و از هر کدام بخواهید که روی یک کتاب یا موضوع مطالعه داشته باشند و گزارش مطالعه‌ی خود را برای کلاس ارائه دهند. این گزارش می‌تواند بیان خلاصه‌ی داستان، بهترین یا بدترین قسمت داستان و یا تصویرهای آن، نقدی بر داستان یا تصویرها، مقایسه‌ی آن با داستان‌های مشابه، مقایسه‌ی آن با کارهای دیگر این نویسنده و ... باشد. از ابتدا باید نوع گزارش را دقیق مشخص کنید تا گروه‌ها بتوانند کار خود را درست انجام دهند.

۲. وقتی کتاب مشترکی در همه‌ی گروه‌ها مطالعه می‌شود، از هر گروه بخواهید از کتاب مربوطه سؤال‌هایی طرح کرده و به گروه بعدی بدهد تا به آنها جواب دهد. بدین ترتیب شما می‌توانید بین گروه‌ها مسابقه بگذارید. برنده می‌تواند، گروهی که بهترین پاسخ‌ها را داده و یا گروهی باشد که سؤال‌های خوبی مطرح کرده است.

۳. به عنوان تکلیف از دانش‌آموزان بخواهید که هر کدام، یک کتاب را معرفی کنند و یا از بچه‌ها بخواهید که بهترین، ترسناک‌ترین و یا شگفت‌انگیزترین کتابی را که تا به حال خوانده‌اند، معرفی کنند. به آن‌ها روش‌های درست معرفی کتاب را آموزش دهید و از آن‌ها بخواهید در معرفی کتابشان خلاقیت نشان دهند و برای بهترین معرفی کتاب تشویقی مناسب در نظر بگیرید. برای مثال می‌توانید از طرح «هر کسی یک کتاب» استفاده کنید: از قبل هر کس کتابی را که دوست دارد انتخاب نموده و در روز مناسبی مانند روز کتاب، نقش آن کتاب را بازی و از زبان آن صحبت می‌کند. دانش‌آموز خودش را به عنوان کتاب معرفی کرده و خلاصه‌ای از آن را ارائه می‌دهد. برای نمونه: «من» «افسانه‌ی گل‌های آبی» هستم. از آشنایی با شما خیلی خوشحالم. «تامی دی پائولا» من را نوشته و «فیروزه گل محمدی» ترجمه‌ام کرده. برای گروه سنی چهارم دبستان به بالا مناسبم. کانون فکری کودکان و نوجوانان مرا چاپ کرده، دستش درد نکند. فهمیده که کتاب باارزشی‌ام. اغراق نمی‌کنم اگر کمی با هم صحبت کنیم شما هم می‌فهمید، ولی عجله نکنید من متعلق به همه‌ی شما هستم. قیمتم هم هنوز کم است. پس تا دیر نشده بچنینید! من هدیه‌ی مناسبی برای دوستانتان هستم. حکایت من، حکایت دختر تنهایی است که در قبیله‌ای زندگی می‌کند که...».

• نمایشگاه نقاشی و کاردستی

از دانش‌آموزان بخواهید یک نقاشی یا کاردستی مربوط به کتابی که خوانده‌اند تهیه کنند و بعد از هر دوره (مثلاً دوره‌ی ۱ ماه) نمایشگاهی از نقاشی‌ها و کاردستی‌ها برگزار کنید؛ آن‌ها را تشویق کنید که کارهایشان را به دوستانشان هدیه بدهند و یا برای کمک به کتابخانه یا مدرسه‌ای به فروش برسانند.

• نمایشگاه کلاسی

کلاس شما می‌تواند در مناسبت‌های خاص و با موضوعات مختلف، نمایشگاه کتاب مربوط به رده‌ی سنی خودش را داشته باشد^۱.

• از علاقه‌ی بچه‌ها به شعر برای رشد مطالعه‌ی آن‌ها استفاده کنید.

همه‌ی بچه‌ها شعر را دوست دارند؛ حتی بچه‌های کوچک با وجودی که معنی اشعار را نمی‌فهمند به آن توجه نشان می‌دهند. بچه‌ها به شعر به عنوان بخشی از زندگی روزانه‌شان احتیاج دارند. اگر می‌بینید بچه‌ای نسبت به شعر بی‌تفاوت است علتش این است که قبلاً شعر را با صدای بلند نشنیده است یا این‌که بزرگ‌ترها به او شعر یاد بدهند.

۱. برای شعرخوانی وقت و جای مناسب پیدا کنید.

۲. شعرهایی برای بلند خواندن انتخاب کنید؛ شعرهای کوتاه و خنده‌دار بهترین وسیله برای ایجاد علاقه به شعر در کودک است.

۳. سعی کنید که شعر متناسب با وضعیت و موقعیت کودک باشد.

• علایق دانش‌آموزانتان را افزایش دهید!

دنیای بچه‌ها، دنیای جست‌وجو و امتحان کردن است؛ با تشویق دانش‌آموزان به پرسش و هدایت کردن آن‌ها به مسیری مناسب، می‌توانید جست‌وجوی آن‌ها را تشویق کرده و علایق جدیدی برای آن‌ها ایجاد کنید.

• مناسبت‌ها

مناسبت‌ها را جدی بگیرید. از اول هر دوره در مورد مناسبت‌هایی که پیش رو دارید با دانش‌آموزانتان صحبت کنید و اهمیت آن‌ها را توضیح دهید. سپس به هر یک از آن‌ها (یا هر گروه) در مورد یک مناسبت مسئولیت بدهید تا در مورد آن تحقیق کنند و در کلاس ارائه دهند. معرفی کتاب، نمایشگاه عکس، نمایشگاه کتاب و نقاشی، پخش فیلم، دعوت از سخنران، بازدید از اماکن مربوطه، برگزاری مسابقات مختلف به‌ویژه مسابقه‌ی کتابخوانی، مصاحبه و ... از جمله کارهای مهمی است که می‌توانید در مناسبت‌ها و با کمک دانش‌آموزان و مؤسسه انجام دهید.

• گردش

نقشه‌ای تهیه کنید و مسیرهایی را که برای رفتن به گردش از آن‌جا عبور می‌کنید به دانش‌آموزانتان نشان دهید. از این فرصت استفاده کنید و نقشه‌خوانی را به آن‌ها آموزش دهید. با کمک آن‌ها در مورد ویژگی‌های (آب و هوا، مکان‌های تاریخی و دیدنی، فرهنگ و آداب و رسوم، سوغاتی‌ها و ...) جایی که می‌خواهید بروید تحقیق کنید و گزارشی تهیه کنید. با بچه‌ها به توافق برسید که چه چیزهایی را به عنوان یادگاری از این گردش می‌توانید داشته باشید (مثلاً عکس، نقاشی، خاطره‌نویسی، کاشتن نهال و ...).

^۱ رجوع کنید به کتاب «کتابخانه‌ی آموزشی» ص ۴۷-۴۵

• بازدید

برای آشنا کردن بچه‌ها با محیط کتابخانه، کتاب‌های موجود در کتابخانه، کتاب‌های مرجع و طرز استفاده از آن‌ها و آشنایی با دیگر امکانات کتابخانه می‌توان در طول سال بازدیدهایی از کتابخانه‌های عمومی شهر داشت (کتابخانه‌های عمومی‌ای که در دسترس دانش‌آموزان هستند). کتابدار آن‌جا می‌تواند با توجه به گروه سنی دانش‌آموزان بعضی کتاب‌های موجود در کتابخانه را به آن‌ها معرفی کند. کتابخانه در آن روز می‌تواند برای بچه‌ها برنامه‌ی قصه‌گویی داشته باشد.

با توجه به موضوعاتی که در درس‌هایی مثل علوم، تاریخ، جغرافی و ... وجود دارد می‌توان از محل‌هایی متناسب با آن موضوع‌ها بازدید نمود. حتی می‌توانید از زمین‌های کشاورزی از نزدیک دیدن کنید و با کشاورزان در مورد نوع بذری که کاشتند، فصل درو و مراحل آبیاری، کوددهی و ... صحبت نمایید. دانش‌آموزان نیز باید گزارشی از بازدید به کلاس ارائه دهند. می‌توان بازدید را در زمان خاصی برگزار کرد تا آن‌ها بتوانند در مزرعه فعالیت‌های عملی انجام دهند.

شما به عنوان معلم قبل از هر بازدید باید اطلاعاتی در مورد مکانی که می‌خواهید بروید به بچه‌ها بدهید و کتاب‌هایی نیز در این زمینه به آن‌ها معرفی کنید.

حتی می‌توانید جمع‌کردن این اطلاعات و سمینار دادن آن توسط بچه‌ها را جزئی از کار کلاسی قرار دهید. بعد از هر بازدید برگزاری نمایشگاهی از این بازدید (نقاشی، عکس، گزارش، مصاحبه، کاریکاتور و ...) توسط بچه‌ها (و با کمک معلم) نتیجه‌ی بازدید را بهتر خواهد کرد. برخی از مکان‌های پیشنهادی برای بازدید عبارت‌اند از: خانه‌ی سالمندان، مناطقی که بلایی طبیعی در آن به وقوع پیوسته مثل مناطق زلزله‌زده، مکان‌های مقدس و یا مکان‌هایی که واقعه‌ای تاریخی یا حادثه‌ای مهم رخ داده، موزه‌ها و ...

• معرفی کتاب

قبل از هر معرفی از خودتان بپرسید از معرفی این کتاب چه قصدی دارم؟ می‌خواهیم چه کار کنیم؟ این‌که شما به عنوان معلم چگونه کتابی را معرفی می‌کنید یا چگونه دانش‌آموزان را به کتابی ارجاع می‌دهید اهمیت زیادی دارد. مثلاً معلمی را در نظر بگیرید که موقع درس دادن از کتاب دیگری نام می‌برد و از بچه‌ها می‌خواهد برای فهم بیشتر به آن مراجعه کنند؛ در حالی که یک معلم دیگر کتاب را با خود سر کلاس می‌آورد و با نشان دادن تصویرهایی از این کتاب و توضیح مختصر بخش‌هایی از آن، کتاب را معرفی می‌کند. برای معرفی بهتر، می‌توانید از روش‌های دیگری نیز کمک بگیرید:

۱. سؤال و موقعیتی را بیان کنید و به دانش‌آموزان بگویید که جواب این سؤال در این کتاب هست، اگر می‌خواهید جواب را بدانید به آن مراجعه کنید.

۲. گاهی می‌توانید کتابی را معرفی کنید و از دانش‌آموزان بخواهید اشتباهات آن را پیدا کنند و بدین ترتیب به آن‌ها آموزش دهید که به شکلی انتقادی نیز کتاب را بخوانند.

۳. درس خود را به بخش‌های مختلف تقسیم کنید و از دانش‌آموزان بخواهید این قسمت‌ها را سمینار دهند و از کتاب‌هایی که شما معرفی می‌کنید نیز کمک بگیرند.

فراموش نکنید قبل از هر کلاس، کتابی را که می‌خواهید معرفی کنید، مطالعه نمایید و سر کلاس "با اشتیاق" آن را به دانش‌آموزان معرفی نمایید (مثلاً می‌توانید قسمت‌هایی از آن را بخوانید و در جایی مناسب خواندن را قطع کنید).

البته همیشه لازم نیست برای معرفی کتابی آن را تا آخر خوانده باشید. گاهی لازم است نحوه‌ی شناخت و انتخابِ درستِ کتاب خوب را به دانش‌آموزان یاد دهید به همین خاطر از رویارویی خود با کتاب و نظرتان راجع به آن صحبت کنید.

می‌توانید از دانش‌آموزان خود نیز بخواهید که کتاب‌های مورد علاقه‌ی خودشان را به دیگران معرفی کنند. اسم دانش‌آموزان را روی یک مقوا به دیوار بزنید. هر جلسه یک نفر، کتاب مخصوص خودش را معرفی کند و اسم کتاب، زیر نام معرفی‌کننده‌ی آن نوشته شود. بهتر است شما دانش‌آموزان را به کتابخانه ببرید و در انتخاب کتاب به آن‌ها کمک کنید. مثلاً بر اساس نیاز دانش‌آموزان مشخص کنید که هر نفر باید دو کتاب علمی یا مهارتی و دو کتاب داستان انتخاب کند.

• انشاء

موضوع انشاء فرصت مناسبی برای مطالعه ایجاد می‌کند. برای مثال می‌توان پرسش‌ها و موضوع‌هایی طرح کرد که برای پاسخ‌دادن به آن‌ها نیاز به مطالعه‌ی کتاب است و یا این که پرسش‌هایی مطرح نمود که به نقد کتاب، شخصیت‌ها، عملکردها و مقایسه‌ی کتاب‌ها با یکدیگر منجر شود. علاوه بر آن می‌توان قسمتی از یک کتاب را خواند و از دانش‌آموزان خواست حدس بزنند که در ادامه چه اتفاقی می‌افتد و یا پایان دیگری برای آن بنویسند.

• کلاس درس در کتابخانه

بعضی از کلاس‌هایتان را در کتابخانه برگزار کنید و همان‌جا با کمک بچه‌ها کتاب‌های مربوط به موضوع درس را جستجو کنید.

شما به عنوان معلم باید قبل از ورود به کتابخانه پیش‌زمینه‌ای به دانش‌آموزان بدهید و سؤال‌هایی نیز مطرح کنید و بعد همراه با بچه‌ها به کتابخانه بروید و کتاب‌ها را جستجو کنید. بچه‌ها می‌توانند بخش‌هایی از کتاب‌های مربوطه را خلاصه کنند و بهترین خلاصه‌ها می‌تواند به صورت کتابچه در کتابخانه و به عنوان ضمیمه‌ای برای درس و موضوع مورد نظر قرار بگیرد ولی برای انجام این کار باید انگیزه‌ی کافی در دانش‌آموزان ایجاد کرد. قبل از معرفی هر موضوعی برای تحقیق، پرسش‌های مناسبی طرح کنید! برای مثال شما به عنوان معلم می‌توانید بگویید: «می‌خواهیم امروز با هم به اهرام مصر سفر کنیم.

می‌دانید چقدر باید در راه باشیم؟ آن‌جا چه شکلی است؟ چه چیزهایی را باید حتماً ببینیم؟» سپس تصاویری را نشانشان دهید و نظرشان را به موضوع جلب کنید. پس از آن با هم به کتابخانه بروید و از روی نقشه یا کروی جغرافیایی محل مورد نظر را پیدا کنید. شما باید آب و هوا و وسیله‌ی نقلیه‌ی مناسب برای رفتن به آن‌جا را چک کنید و علاوه بر آن این پرسش‌ها را مطرح کنید: «چه ابزاری برای سفر لازم دارید؟ چه جاهای دیدنی‌ای آنجا وجود دارند؟ چه کسانی آن‌ها را ساخته‌اند؟ به چه کسانی ظلم شده است؟ الان اوضاع چطور است؟ و ...» و با دانش‌آموزان سراغ کتاب‌ها بروید و کتاب‌های مناسب را برای پاسخ‌دادن به این سؤال‌ها پیدا کنید.

• تهیه‌ی روزنامه‌دیواری

در مناسبت‌های مختلف دانش‌آموزان را به گروه‌های مختلف هیأت تحریریه، گروه هنری، آگهی‌ها و ... تقسیم کنید و آن‌ها را راهنمایی کنید تا در مورد کتابی مرتبط با آن مناسبت روزنامه‌دیواری تهیه کنند. این روزنامه‌دیواری می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

۱. قسمت اصلی داستان که در یک بند خلاصه شده است.
۲. معرفی کتاب.
۳. یک اعلان تبلیغاتی برای برانگیختن کنجکاوی مخاطبان درباره‌ی کتاب و تشویق آنها به خواندن کتاب.
۴. یک کاریکاتور از صحنه یا بخشی از کتاب.
۵. صحنه‌های کتاب که به صورت یک داستان مصور نقاشی شده است.
۶. نقدی بر کتاب.
۷. توصیه‌ی کتاب به مخاطبانی خاص و عدم توصیه‌ی آن به گروهی دیگر از مخاطبان و توضیح دلیل آن.
۸. مقایسه‌ی کتاب با کتاب‌های مشابه از همان نویسنده یا نویسندگان دیگر.
۹. ...

• تابلوی کلاس

از تابلو مؤسسه استفاده کنید!

در آن جا به بهانه‌های مختلف مسابقه برگزار کنید. مسابقه‌هایی مثل طرح یک پرسش یا معما که برای پیدا کردن پاسخ آن نیاز به مطالعه‌ی کتاب است. نقاشی‌های انتخابی، بهترین نقدها و پرسش‌های دانش‌آموزان را در آن جا نصب کنید. معرفی کتاب داشته باشید. از جملات قصار و شعر نیز استفاده کنید.

• مسابقه

در مناسبت‌ها و زمان‌های مختلف مسابقه‌هایی برگزار کنید مانند: مسابقه‌ی کتاب‌خوانی، معرفی کتاب، نقد کتاب، نقاشی، پرسش‌های من از کتاب، کاریکاتور، روزنامه‌دیواری و ...

حتی می‌توان پرسش‌هایی را به عنوان سؤال مسابقه مطرح کرد. مثلاً اگر بخواهند به اعضای خانواده مثلاً مادر کتاب بدهند، چه کتابی می‌دهند و چرا؟ یا اگر بخواهند برای اصلاح امور مدرسه کتابی معرفی کنند چه کتابی را معرفی خواهند کرد و چرا؟ (این سؤالات با توجه به گروه سنی دانش‌آموزان و دغدغه‌های موجود تغییر می‌کنند). طرح «چه پرسشی دارید؟» را در رابطه با امور مدرسه، خانواده، طبیعت، جامعه و ... اجرا کنید و با توجه به پرسش‌ها، کتابخانه‌ی مدرسه را تکمیل کنید.

• کتاب مشترک کلاسی

خاطرات مشترک کلاسی را از یاد نبرید و با استفاده از آنها یک کتاب مشترک کلاسی درست کنید. بدین ترتیب که هر فرد دربارهی عضو دیگری از کلاس خاطره‌ای در یک صفحه از دفتر می‌نویسد. مثلاً دانش‌آموزان از یکدیگر، معلم و یا خود کلاس درس خاطره‌ای می‌نویسند و البته شما به عنوان معلم باید آن‌ها را راهنمایی کنید. این خاطرات می‌توانند شیرین و یا تلخ باشند و شما به عنوان معلم باید تلاش کنید تا مسئله‌ای که در ذهنشان گنگ و نامفهوم به نظر می‌رسد حل شود. می‌توانید موضوع‌هایی مانند دوستی، بهترین دوست من، بهترین روز من، تلخ‌ترین روز من، من و معلم و ... را به عنوان محور خاطره‌نویسی در نظر بگیرید و در نهایت متناسب با مطالب، نامی را برای کتاب انتخاب کنید.

کتاب را نخوانید که بخوانید!

کتاب را بخوانید که بیدار شوید...

در دوره‌ی ابتدایی از برنامه‌هایی نظیر کتاب‌سازی، قصه‌گویی و نمایش خلاق، کتابخوانی انفرادی و جمعی، در کلاس درس استفاده کنید. کتاب‌سازی می‌تواند به صورت گروهی انجام شود و هر کسی نقشی را به عهده بگیرد؛ تصویرگر، نویسنده، طراح جلد، ویراستار و ... شما باید گروه‌های مناسبی انتخاب کنید و به بهانه‌ی کتاب‌سازی در مورد فرایند چاپ و انتشار کتاب، کسانی که در تهیه‌ی یک کتاب همکاری می‌کنند، مسئله‌ی کپی‌رایت، مشکلاتی که در این مسیر وجود دارد، قیمت کتاب‌ها و ... با دانش‌آموزان صحبت کنید.

• کتاب صوتی

کتاب مناسبی را انتخاب کنید و به صورت گروهی آن را ضبط کنید و در اختیار افراد نابینا، پدربزرگ و مادر بزرگ‌ها و ... قرار دهید. حتماً نسخه‌ای از این کتاب صوتی را در کتابخانه قرار دهید و پیش از انجام این کار مسئول کتابخانه را در جریان قرار دهید.

• ارتباط با کتابخانه

به طور مستمر با مسئول کتابخانه در ارتباط باشید و از طرح‌های اجرایی و وضعیت کتاب‌های کتابخانه مطلع شوید و طرح‌ها و برنامه‌های پیشنهادی خود را به کتابخانه ارائه دهید. علاوه بر آن طرح‌های انتخابی و اجرایی خود برای کتاب‌خوانی را نیز با مسئول کتابخانه در میان بگذارید.

• کتابخانه کلاسی

با توجه به هر دوره از کلاس‌ها یا به صورت هفتگی کتاب‌های مناسب آن دوره یا هفته را در کتابخانه‌ی کلاس قرار دهید و برای استفاده از آن برنامه‌ریزی کنید. مثلاً یک ربع آخر کلاس را به مطالعه‌ی کتاب‌ها اختصاص دهید یا در طرح درس خود فعالیتی فردی یا گروهی قرار دهید که برای انجام آن همان‌جا در حین کلاس بچه‌ها بتوانند از کتاب‌ها استفاده کنند و ...

- با هماهنگی با مدرسه مجلات خوب را مشترک شوید و در اختیار دانش‌آموزانتان قرار دهید.

- کتاب‌ها و مجله‌های مفید را در اختیار دانش‌آموزانی قرار دهید که بیمار می‌شوند و نمی‌توانند در مدرسه حضور پیدا کنند (از طریق دوستان، والدین، یا در سرزدنی که توسط شما و هم‌کلاسی‌هایشان اتفاق می‌افتد).

- به عنوان پاداش به دانش‌آموزانتان کتاب یا مجله هدیه بدهید.

• هدیه‌دادن!

با دانش‌آموزانتان تصمیم بگیرید که بعضی از کتاب‌هایتان را به مراکز بهزیستی، خیریه‌ها و یا مدارس محروم هدیه بدهید.